

**Голові разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 20 051.126
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника,
завідувачу кафедри економічної кібернетики,
доктору економічних наук, професору
Дмитришин Лесі Ігорівні
(76018, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57)**

РЕЦЕНЗІЯ

доктора економічних наук, професора, професора кафедри обліку і оподаткування Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника **Лещук Галини Василівни** на дисертаційну роботу **Бушинського Євгенія Валерійовича «Регіональні відмінності інвестиційного розвитку територій»**, подану на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка

Актуальність теми. Інвестиційна діяльність в умовах війни пов'язана з особливими ризиками, але водночас може відкривати нові можливості наприклад, у сфері військово-промислового комплексу, виробництва товарів подвійного призначення. Дослідження регіональних відмінностей у сприйнятті та управлінні цими ризиками, а також у використанні нових можливостей, є вкрай важливим для залучення інвестицій. Враховуючи поточну ситуацію в Україні, зокрема процеси децентралізації та необхідність відновлення економіки після війни, дослідження регіональних відмінностей інвестиційного розвитку набуває ще більшої актуальності. Воно може допомогти визначити найбільш перспективні напрямки для інвестицій у різних областях, враховуючи їхні специфічні потреби та потенціал для відновлення та зростання.

Тому тема дисертаційної роботи Бушинського Євгенія Валерійовича та відповідно поставлена його мета, яка полягає узагальненні теоретичних аспектів та розробка методичного забезпечення щодо оцінювання регіональної конвергенції та інвестиційної привабливості регіонів України, є актуальними та своєчасними.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота Бушинського Євгенія Валерійовича виконана в рамках теми: «Моделювання процесів управління в соціально-економічних системах» (номер державної реєстрації 0113U005083, 2013–2027 рр.) Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Особисто здобувачем у рамках теми розроблено і запропоновано методичний підхід до оцінювання інвестиційної привабливості регіонів, який враховує показники інвестиційної активності територій та інвестиційної привабливості видів економічної діяльності.

Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації та їх достовірність. До основних наукових результатів проведеного дослідження варто віднести наступні:

- удосконалено методичний підхід до оцінювання інвестиційної привабливості регіонів, а також розрахунок моделей порогових рівнів інвестиційної безпеки;
- удосконалено методичний підхід до оцінювання регіональної конвергенції, в якому підґрунтя склала модель Р. Солоу;
- набули подальшого розвитку визначення детермінант потенційної інвестиційної привабливості регіону;
- набули подальшого розвитку теоретико-методичний підхід до визначення потенційної інвестиційної привабливості макроекономічних систем різного масштабу;
- набули подальшого розвитку визначення сутності поняття «механізм інвестиційного розвитку регіонів»;
- набули подальшого розвитку класифікація факторів, що чинять вплив на потенційну інвестиційну привабливість.

Обґрунтованість положень та висновків, котрі виносяться на захист, підтверджується тим, що розробки здобувача ґрунтуються на результатах досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, а також опираються на потужну науково-методологічну базу та відповідний інструментарій статистичного аналізу.

Методологічною основою дисертаційної роботи є фундаментальні положення та принципи теорії залучення інвестицій та теорії просторового розвитку. У роботі використано системний підхід, а також сукупність методів

пізнання, зокрема: логічного узагальнення, аналізу та синтезу (для встановлення взаємозв'язків між економічним розвитком регіону і станом його інвестиційної привабливості); економіко-статистичного аналізу та аналізу просторових даних (для оцінювання стану інвестиційної привабливості територій та галузей); кореляційно-регресійного аналізу (для визначення наявності та характеру зв'язку між показниками регіональних економічних систем); модель Р.Солоу (для визначення конвергенції регіональних економічних систем); метод симульативного моделювання (для визначення взаємозв'язків між показниками інвестиційної діяльності та системою показників соціально-економічного розвитку регіонів), графічний метод (для наочного представлення результатів дослідження).

Інформаційною базою дослідження слугували: законодавчі та нормативно-правові акти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України; статистичні дані Державної служби статистики України, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, ресурси мережі Інтернет.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукові положення, висновки та рекомендації, наведені у дисертації, мають як теоретичну, так і практичну цінність. Отримані здобувачем результати є вагомим внеском в удосконалення теоретичних аспектів та методичного забезпечення щодо оцінювання відмінностей у процесах інвестиційного розвитку регіонів України

Серед результатів роботи, які становлять теоретичну цінність, варто виокремити розроблені та реалізовані рекомендації стосовно вдосконалення методичного підходу до оцінювання інвестиційної привабливості регіонів, який, на відміну від наявних, враховує територіальні фактори, як показник інвестиційної активності територій та галузеві умови розвитку регіонів у вигляді інтегрального показника інвестиційної привабливості видів економічної діяльності, а також розрахунок моделей порогових рівнів інвестиційної безпеки, що дає змогу отримати симульативну модель визначення взаємозв'язків між показниками інвестиційної діяльності та системою показників соціально-економічного розвитку регіонів.

Практичне значення отриманих результатів підтверджується тим, що розроблені науково-прикладні положення щодо оцінювання інвестиційної привабливості адміністративних територій та видів економічної діяльності в межах цих територій. Отримані результати апробовані в практиці управління на

регіональному та місцевому рівнях, зокрема, використані в діяльності виконавчого комітету Івано-Франківської міської ради.

Повнота викладу одержаних результатів. За структурою, обсягом та оформленням дисертація відповідає вимогам, встановленим МОН України. Дисертаційна робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота містить 17 таблиць, 8 рисунків, 4 додатки. Список використаних джерел складається з 132 найменувань на 14 сторінках. Додатки розміщені на 9 сторінках. Результати, які наведені у дисертаційній роботі, є новими і оригінальними та не містять запозичень з наукових робіт інших авторів.

Анотація є коротким описом дисертаційної роботи, що дає читачам загальне уявлення про зміст і результати дослідження. У ній міститься інформація про мету, методологію, результати та висновки дослідження.

Всі частини дисертаційної роботи Бушинського Є. В. логічно пов'язані між собою і відповідають темі дослідження. План дисертації є послідовним, а виклад матеріалу організований системно. Висновки, які були зроблені мають належне наукове та практичне обґрунтування.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації опубліковані автором у 7 наукових працях, серед них: 5 наукових статей (з них 4 – у фахових виданнях України, 1 – у наукових виданнях інших держав); 2 – публікації в наукових конференціях. Загальний обсяг публікацій – 2,5 друк. арк., у тому числі автору належить – 2,35 друк. арк. В публікаціях здобувача достатньою мірою розкрито основні положення дисертації, які виносяться на захист, висвітлено суть наукової новизни отриманих результатів. Публікації відповідають встановленим вимогам, в них визначено наукові задачі, методи їх вирішення й описано отримані наукові результати.

Відповідність дисертаційної роботи встановленим вимогам. Аналіз тексту дисертації, а також публікацій автора за темою дисертації свідчить про відсутність ознак порушення автором вимог академічної доброчесності. В дисертаційній роботі і публікаціях наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень та інших відомостей, дотримано вимоги норм законодавства про авторське право, а також надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використані методики досліджень і джерел інформації. В дисертаційній роботі Бушинського Євгенія Валерійовича не виявлено ознак академічного плагіату.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. В цілому позитивно оцінюючи рецензовано працю та підтримуючи більшість висновків до дисертації та положень, які мають ознаки наукової новизни та виносяться на захист, звертаємо увагу на окремі положення, які, на наш погляд, потребують або додаткової аргументації, або спеціальних пояснень під час публічного захисту дисертації.

- автор зазначає, що одним з інструментів активізації інвестиційної діяльності на конкретній території може стати створення вільної економічної зони регіонального значення (с. 33), проте необхідно було більш ґрунтовніше дослідити недоліки такого інструменту в контексті втрати для державного та місцевих бюджетів, нерівномірного розвитку та диспропорцій, ризиків зловживань та корупції, адміністративних складнощів та витрат тощо;
- слід не погодитись з автором, що прямий взаємозв'язок між інвестиційною привабливістю та динамікою зростання регіональних економік відсутній (с. 41), оскільки такий зв'язок є безпосереднім та двостороннім в контексті того, що інвестиційна привабливість є важливим фактором зростання регіональної економіки, а саме економічне зростання, своєю чергою, є важливим індикатором та стимулом для подальшого підвищення інвестиційної привабливості;
- автор зазначає, що регіональна конкурентоспроможність є результатом формування інвестиційної привабливості (с. 42), проте формування інвестиційної привабливості є одним із ключових та надзвичайно важливих факторів регіональної конкурентоздатності, від так стверджувати, що вона є виключно результатом цього процесу, було б спрощенням;
- при аналізі інструментарію визначення інвестиційної привабливості економічних систем регіонів (п. 2.2) дисертанту доцільно було б також дослідити рейтингові методи, а саме особливості складання рейтингів інвестиційної привабливості регіонів на основі комплексної оцінки різних факторів (економічних, соціальних, політичних, екологічних, інституційних);
- згруповані основні детермінанти (потенційної) інвестиційної привабливості (рис. 2.2) доцільно було б також доповнити інституційними детермінантами, а саме врахування якості державного управління та регулювання, захист прав власності та верховенство права, політична стабільність та прогнозованість.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Бушинського Євгенія Валерійовича «Регіональні відмінності інвестиційного розвитку територій» за актуальністю теми, обсягом виконаних досліджень, науковою і практичною цінністю отриманих результатів і висновків, формою викладу є оригінальним авторським дослідженням, що відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 № 44 та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами). Подана дисертаційна робота є завершеною працею, в якій отримано нові обґрунтовані результати, що мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, а її автор Бушинський Євгеній Валерійович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

Рецензент

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри обліку і оподаткування
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника

Галина ЛЕЩУК